

Franckesche Stiftungen zu Halle

Considerationes Modestae & pacificae Controversiarum De Justificatione, Purgatorio, Invocatione Sanctorum, Christi mediatore, & Euchariastia

Forbes, William

Helmstadii, A. MDCCIV.

VD18 11391456

Caput. III. An fides sola iustificet?

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-219598

stantes quidam hujus contrarium illis impingant.

CAPUT. III.

An fides sola justificet?

QVaestio haec plerisque utriusque litigantium partis tantae molis esse videtur, ut de ea immortali diffidio & bello irconciliabili sibi contendendum esse putent: Quam vere, nunc in timore Domini, & seposito omni partium studio, dispiciamus.

Protestantes omnes, qui sola fide nos justificari contendunt, semper tamen fidem vivam intelligi volunt & per charitatem operantem, scilicet operibus & charitati conjunctam, proposito saltem bene operandi, cum videlicet bona opera specialiter praestari non possunt. Proinde in hac propositione, *Fides sola justificat*, particulam *sola*, non subiectum, sed praedicatum determinare volunt. (Pag. 10.) Hanc esse communem Protestantium sententiam, non diffitentur ipsi Romanenses, quando sobrie agunt. Bellarminus de Justif. lib. 1. cap. 14. sect. *Respondebunt*, pluribusque aliis in locis. Stapletonus, quanquam adversarius vehemens, de Justif. lib. 9. cap. 7. *Denique omnes, ad unum Protestantes docent, fidem, quae justificat, esse vivam, & operantem per charitatem aliisque omnia bona opera.* Cui sententiae firmandae citat Calvinus verba Institut. lib. 3. cap. 16. sect. 1. *Non somniamus.* Quia igitur fide, aut charitate saltem, Bellarminus, cum aliis plurimis Romanen-

nen-

nensibus, impingit, per distortas consequentias, omnibus hujus temporis sectariis, ut Protestantes mos illi solennis est appellare, impiissimam haeresin Simonis & Eunomii, eorumque, qui tempore Apostolorum exorti, (August. lib. de Fide & operibus cap. 14.) solam fidem sine operibus ad salutem sufficere asseruerunt? lib. 4. de Eccles. cap. 9. sect. *Simoniani*. Negari non potest, multa incommodius duriusque a Lutheranis aliisque nonnullis rigidioribus Protestantibus in hoc argumento dicta, quibus tamen non tam impugnanare illi individuum bonorum operum cum fide justificante nexum, quam coram divinae justitiae throno ad actum justificationis concursum negare censendi sunt, modo charitas adsit; ab istiusmodi tamen periculosissimis hyperbolis durissimisque catachresibus nimis patienter huc usque auditis, quacumque demum ratione excusari possint, abstinendum est, nec in ecclesia diutius ferendae sunt, nisi hominum quorundam novorum auctoritatem divinae veritati anteferre velimus.

Qui ad nauseam usque ex Augustino de Fide & operibus, cap. 14. repetunt, *Bona opera sequi justificatum, non autem praecedere justificandum*, nae illi mentem Augustini nunquam sunt assecuti: loquitur enim eo loco Augustinus *de operibus justitiae, quae * percepta ac professa fide*, ut ipse ait, fidelibus deinde diligenter toto vitae cursu praestanda sunt, seu de operibus illis, quae per justitiam habitualement i. e. in ipsa justificatione in-

* *Percepta*] Al. praeepta.

fusam,

fulam, inhaerentem, & permanentem efficiuntur, (semper enim Augustinus, ut hoc obiter dicam, justificationis gratiam non in sola peccatorum remissione, sed etiam in sanctificatione statuit, de quo infra) atque sic speciali quadam ratione dicuntur bona opera, non autem de iis, quae per Sp. sancti gratiam assistentem & praeparantem fiunt, ante & ad justificationem peccatoris. Legatur locus, ut & liber de Sp. & litera, ad quem Augustinus lectorem ibidem remittit c. 29. Pag. II.) *Per spiritum incorporatus, factusque membrum ejus, potest quisque, illo incrementum intrinsecus dante, operari justitiam.* Et in Pl. II. Opera illa justificationem praecedentia non facimus per spiritum inhabitantem & specialem justificationis gratiam, sed per spiritum extrinsecus praeparantem & assistentem, ut Augustinus clarissime distinguit (atque cum eo omnes theologi doctiores) epist. 105. ad Sixtum, & per gratiam vocationis & conversionis.

Graviter errant, qui nullam Dei gratiam praeter unicam in justificatione infusam agnoscunt, vel saltem hanc omnibus aliis praere contendunt, quum fidem, saltem natura, justificationem praecedere, negari non possit; quam certe non ex nobis, sed ex Christi gratia praeveniente habemus. Vide Colloq. Altenburgense pag. 147. & Robertum Rollocum de Vocatione cap. 33. pag. 279. cap. 38. pag. 325. & 328. & G. Dounamum de Foedere gratiae, in Appendice pag. 198. Rectius ergo alii saniores & moderatiores Protestantes ul-

tro concedunt, varios actus dispositorios & prae-
 paratorios, per Spiritum S. assistentem, & non
 per solas arbitrii nostri vires in nobis productos,
 ante justificationem requiri, quoniam vim ali-
 quam justificandi eosdem habere negent illorum
 plerique, ut Pareus contra Bellarm. de Justif. lib.
 1. cap. 3. pag. 35. Dicta quidem scripturae omnia,
 quae pro singulis hisce actibus dispositoriis com-
 muniter a Romanensibus aliisque citantur, (ut
 illud Rom. 8. 24. *Spe salvi facti sumus.* Lucae 7.
 47. *Remissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit
 multum*) licet solide non probent intentum, gra-
 viter tamen errant ii, qui rem ipsam propterea
 negant, quae ex aliis innumeris scripturae locis
 certissima est. *Dispositorios hosce actus ex fide &
 gratia praeviente factos, recte negant omnes
 Protestantes, justificationem ultra ratione vel et-
 iam de congruo mereri, sed id idem inficiantur plu-
 rimi Romanenses contra Bellarm. lib. 1. de Justifi-
 catione cap. 21, ut Dom. a Soto lib. 2. de Natura
 & gratia cap. 4. Stapletonus de Justif. lib. 8. cap.
 16. cujus verba, quia observatu digna sunt, huc
 adscribam: Non excluduntur a justificatione opera
 gratiae & specialis auxilii, concurrentia cum fide, &
 disponentia ad remissionem peccatorum, quae, tamen si
 dicantur concurrere cum fide, non merentur tamen, ul-
 lo sensu, justificationem primam, ut inferunt ex nostra
 sententia adversarii. Nam illud meritum de con-
 gruo, respectu primae gratiae, jam ex scholis catho-
 licis paene explosum est. Pag. 12.) Alvarez de Au-
 zil. grat. lib. 7. disp. 59. n. 10. Quae etiam sen-
 tentia*

tent
 miss
 Ve
 tran
 Qu
 prop
 cap
 13. p
 sed
 tian
 mo
 qua
 ant
 & l
 tion
 pat
 trid
 hib
 cim
 dun
 pron
 hos
 gan
 eni
 loci
 dun
 mo
 ulli
 ben
 I
 qv

rentia est, ut ait, *multorum gravissimorum Thomistarum*. n. 8. Quod etiam confitetur Andreas Vega (quanquam ipse secutus Scotum, contrarium defendat) lib. 8. de Justif. cap. 8. sect. *Quia*, & in opusculo de Justif. 9. 7. sect. *Quarta propositio*. Paulus Benius de efficaci Dei auxilio cap. 18. Hosius in Confess. Petricov. tom. 2. cap. 13. pag. 51. aliique plurimi, quibus citandis supersedeo. Favet scriptura, quoties *gratis & per gratiam nos iustificari* dicit: favent & Patrum testimonia, Augustini praesertim. Quanquam & quaedam ex illo contrasentientes proferre soleant propter *meriti* sive *merendi* vocabulum late & laxe ab illo, pro impetratione seu consecutione de facto, hac in causa nonnunquam usurpatum: favent denique & illa verba Concilii trid. sess. 6. cap. 8. in quibus nulla omnino adhibita meriti distinctione, *gratis iustificari ideo dicimur, quia nihil eorum, quae justificationem praecedunt sive fides sive opera, ipsam justificationis gratiam promeretur*. Neque tamen idcirco dispositorios hosce actus vim ullam iustificandi habere, negandum est cum plurimis Protestantibus: Nisi enim plurimis, & quidem clarissimis scripturae locis vim apertam inferre velimus, concedendum est, eos esse *causas ipsius justificationis aliquo modo efficientes*, non quidem per modum meriti ullius vel levissimi ac tenuissimi, sed ex sola Dei benignitate ac gratuita promissione.

De fidei ipsius causalitate quis sanus dubitet? quis etiam dubitet de causalitate fiduciae veniae

B a

propter

propter Christum consequendae, in qua tot Protestantas ut supra dictum, ipsam veluti animam fidei justificantis collocant, licet revera ad spem pertineat? *Nemo*, inquit Ambrosius lib. 1. de Pœnit. cap. 1. *potest bene agere pœnitentiam*, (ac proinde nec a peccatis justificari) *nisi qui speraverit indulgentiam*. Quis autem a Deo indulgentiam certo firmiterque speraverit absque aliqua, saltem imperfecta & inchoata, Dei dilectione? *Pœnitentiam*, quae sine spe & dilectione Dei non fit, non tantum ad justificationem disponere, sed & medium esse consequendi remissionem peccatorum, ideoque rationem aliquam causae obtinere, clarissime probant illa scripturae loca Ezech. 18. 21, 22. & 27. Lucae 13. 3. Act. 2. 38. cap. 3. 19. 1. Joh. 1. 7. & 9. ut alia infinita mittamus. Quibus certe locis non tantum docetur, qui qualesve sint, quibus peccata remittuntur, ut frigide ea diversum sentientes Protestantas explicant, sed & quam ob causam, causam, inquam, suo modo & in suo genere, vel sub qua conditione remittantur. Pag. 13. Inter alios Protestantas videatur Vorstius in Scholiis Alexicac. contra * Sibrandum p. 248. Nihil frequentius apud Patres legas, quam *per pœnitentiam peccata deleri, abluï, purgari, ut per medicinam abstergi*. Idem etiam affirmant doctiores quidam Protestantas, & quotquot hoc contentioso & pugnaci seculo pacis & concordiae inter partes studiosi fuere. A. Fricius lib. 4. de Ec-

* Sibrandum] Cognomine Lubbertum.

clesia
lib. 7.
gion
larm
passi
Fran
Sed l
Orat
blica
pecc
ab ip
stra
attin
rior
mur
his n
quam
talite
no g
gidu
nia
rum
ni o
doct
pecca
chrym
mur
fion
tion
Qva

* A

clesia cap. II. * Archiep. Spalat. de Rep. eccles.
lib. 7. cap. II. n. 210. & seq. Zanchius de Reli-
gione cap. 18. de Pœnit. th. 1. Vorst. in Antibel-
larm. p. 444. circa finem, & contra Sibrandum
passim, Remonstrantes in Apolog. c. 27. p. 237.
Franciscus Whiteus contra Fisherum p. 186.
Sed hac de re paulo post pluribus agemus. De
Orationis etiam vi, qva supplices a Deo cum pu-
blicano aliisque omnibus piis postulamus veniam
peccatorum, ut eandem consequamur, sic edocti
ab ipso Servatore nostro, *Dimitte nobis debita nos-
tra*, uti de aliis quibusdam praevis actibus, quid
attinet dicere? res enim ipsa sole meridiano cla-
rior est. Neque tamen non ideo gratis justifica-
mur, quemadmodum scriptura docet: nam in
his nihil omnino meriti ponimus, non magis
quam in fide ipsa, qva certum est, nos instrumen-
taliter justificari, neque tamen idcirco non omni-
no gratis. Amandus Polanus, scriptor alioqvi ri-
gidus, vi tamen veritatis coactus, in sua Sympho-
nia catholica cap. 27. De Remissione peccato-
rum p. 951. hanc ponit thesin, tanquam commu-
ni omnium Protest. sententiae, & Patrum
doctrinae maxime consentaneam: *Remissionem
peccatorum resipiscencia, confessione, precibus, la-
chrymis ex fide profectis impetramus, sed non mere-
mur proprie loquendo, ac proinde impetramus remis-
sionem peccatorum non merito poenitentiae & preca-
tionis nostrae, sed misericordia & benignitate Dei.*
Qvam thesin, post ejusdem declarationem satis
sanam,

B 3

Archiep. Spalat.] M. Antonius de Dominis.

sanam, confirmat quibusdam clarissimis Patrum testimoniis : quibus infinita alia adicere possemus, nisi res ipsa clarissima ac certissima esset. Utinam omnes Protestantes hanc sententiam sic a Polano expressam constanter profiterentur : nihil enim fere litis hac de re inter saniores utriusque partis amplius superesset. Cconradus Pellicanus in Levit. 5. 19. *Multae etiam apud Christianos sunt viae consequendi remissionem peccatorum, de quibus Origen. hom. 2. in Levit. & Cyrillus post eundem lib. 2. suppositio.* Pag. 14.) *Quae & abbreviata invenies in Glossa ordinaria super 2. cap. Levit. sc. baptismus, martyrium, eleemosyna, remissio in delinquentes contra nos, conversio impiorum verbo & exemplo procurata, charitatis insignia opera, humilis confessio, facta vel Deo, vel cum lacrymis & cordis amaritudine homini.* Haec quidem damnant rigidi & pertinaces zelotæ, imprimis Lutherani, tanquam cum doctrina Romanensium coincidentia, C. H. Eckhardus in Fascic. controvers. e. 14. de Justificatione. quæst. 1. & I. Himmelius in suo Calvino-papismo parte 1. c. 7. p. 63. aliique. Sed quid aliud, lector cordate, ab istiusmodi hominibus expectes, qui non tam iudicio, quam insana contradicendi libidine in scribendo ducuntur ? Eadem legere est de vi & efficacia *pii fletus & jejunii* in delendis peccatis nostris per immensam Dei misericordiam, apud Rich. Hookerum l. 5. Eccles. Politiae sect. 72. p. 391. contra inanes Puritanorum cavillationes, & apud Gul. Corelum in sua pro Hookero Apologia

gia art. 6. p. 42. & apud Francisc. Whiteum in Orthodoxae fidei Explanatione, p. 17.

Communiter tamen fere Protestantes *fide sola nos justificari* docent, & quidem non per modum dispositionis, ut Romanenses loquuntur, sed per modum instrumenti, hoc est, nulla alia re justificationem accipi, vel, ut ipsi loquuntur, apprehendi, nisi fide. Hic primum inanes & inutiles quasdam logomachias, partibus nimium familiares, paucis tollamus, postea de re ipsa fusius dicturi. Justificamur nos fide per modum cum dispositionis, tum instrumenti, haec enim duo non repugnant; siquidem fides atque etiam caeterae prae-requisite dispositiones instrumenta quaedam sunt justificationis nostrae, sive, quod eodem redit, media, per quae, ex dei promisso, remissionem peccatorum consequimur. *Aliqui* (inquit Toletus Rom. 3. Annot. 17. pag. 152.) *has dispositiones ad justitiam, solent appellare instrumenta interna justificationis; Concilium tamen tridentinum non usum est ea forma loquendi, quamvis vera sit, sed dispositiones nominavit.* Archiep. Spalat. lib. & capite saepe citatis n. 216. affirmat, *opera dispositoria remissionem peccatorum secum, si debite fiant, ex divina benignitate & promissione, aliquo modo sive dispositive, sive instrumentaliter, asserre.* Et paulo ante n. 213. *Sunt & alia multa, quibus Deus, tanquam dispositionibus, aut fortasse etiam tanquam instrumentis, promisit remissionem peccatorum.* Non fuit necesse, adeo timide & dubitanter loqui, cum res

ipsa vera & certa sit. (Pag. 15.) Quod per fidem, tanquam organum, gratiam iustificationis accipi vel apprehendi dicunt Protestantes, nae illi Romanenses (ut Stephanus Gardinerus, episcopus quondam wintoniensis, Colloq. ratisb. A. 1546. pag. 524. Bellarm. lib. 1. de Iustif. c. 16. sect. *Restat caput tertium.* & rursus sect. *Dicent excludi.* aliique nonnulli) nimium morosi censores sunt, quibus ista loquendi forma improbatur, praesertim propter verbum *apprehendendi*: eodem enim modo loquuntur etiam multi doctissimi Romanenses. Perer. in Rom. 5. 2. *Fides est quasi medium quoddam, per quod apprehenditur iustitia, & tanquam organum, per quod virtus mortis Christi ad nos derivatur.* Maldonat. in Joh. 6. 29. *Per fidem Christum consequimur, apprehendimus & possidemus.* Videatur & Estius in Rom. 3. 28. Claudius Espencaeus in 1. Tim. 6. 12. ubi horum novorum criticorum temeritatem recte castigat. *Vulgatus latinus interpret Rom. 9. 30. Gentes, quae non sequebantur iustitiam, apprehenderunt iustitiam.* Non aliter certe, quam fide. Sed meminertint etiam Protestantes permulti, verbum. (atque etiam verbo significatam actionem) *accipiendi* vel *apprehendendi* non nimis superstitiose soli fidei tribuendum esse; nam etiam bonis operibus salutem accipere sive apprehendere in scriptura dicimur, 1. Tim. 6. 12. *Certa bonum certamen fidei, apprehende i. e. ut apprehendas vitam aeternam.* & ibidem versu 19. *Mone, ut divites benefaciant, & apprehendant vitam aeternam.* Ad Philip.

lip. 3. 12. *Non quod jam accepimus, &c. sequor au-*
tem, si quo modo apprehendam. 1. Cor. 9. 24. *Sic*
currite, ut apprehendatis, i. e. ut brabium accipi-
atis. Verbum accipiendi legitur Matth. 19. 29.
Luc. 11. 10. 1. Cor. 3. 8. atqve aliis innumeris in-
locis.

Mittamus etiam & illam leptologiam, *an scri-*
ptura diserte alicubi dicat, fidem solam justificare?
quod recte doctissimi quique Protestantes ne-
gant. Illud enim Marc. 5. 36. *Tantum crede, & il-*
lud Luc. 8. 50. Tantum crede, & servabitur, illa in-
qvam, nihil ad rem faciunt. Quod Lutherus in
sua germanica versione ad Rom. 3. 28. particu-
lam exclusivam addiderit, nos parum solliciti su-
mus; defendant, qui volunt: Pag. 16.) an saltem
aequivollentia legantur, certe in illo ad Galat.
2. 16. *Scientes non, justificari hominem ex operibus*
legis, ἐὰν μὴ nisi per fidem Jesu Christi. Doctissimi
quique interpretes graeci & latini, plurimique
Romanenses, vocabulum *nisi* adversative intelli-
gunt, ut idem valeat, quod *sed tantum*: quemad-
modum & alibi saepe in scriptura usurpatur. Vi-
deatur Estius in locum, qui etiam illud Rom. 3. 28.
Arbitramur, justificari hominem per fidem sine operi-
bus legis, eodem modo intelligi vult. Cornelius a
Lapide in eundem locum Gal. 2. Hanc propo-
sitionem hic admittit D. Thomas & Adamus Sas-
baut: *Homo non justificatur ex operibus legis, sed tan-*
tum ex fide. Quaestio tota est de sensu particu-
lae *Sola* vel *Tantum*, quocunqve demum modo
in scriptura extet, sive actu sive virtute tantum.

Inanis etiam est logomachia, quae movetur de distinctione *fidei in formatam & informem*: illi enim distinctionis terminis nihil aliud intelligunt Romanenses, quam fidem vivam & mortuam, ut Iacobus appellat cap. 2. 20. fidei enim formam esse charitatem proprie loquendo, & quoad ipsam fidei essentiam, non sunt Romanenses adeo rudes, ut affirmant: hoc tantum volunt, fidem non quoad esse ejus meritorium, ut eorum quidam inepte loquuntur, sed tantum quoad vim & efficaciam, justitiam & salutem proxime afferendi, charitate (significatione vocis *formae* latius extensa) quasi formari; quandoquidem nulla alia fides valet ad justitiam & salutem consequendam, quam *quae per charitatem operatur*, Gal. 5. 6. & per opera eatenus, ut loquitur Iac. cap. 2. 22. 17. *perficitur & consummatur*, immo veluti animatur. Quamquam & tota haec charitatis vis a fide primo & originarie fluat, ut infra dicitur. Vide P. Baronem de Fide, pag. 139. & seq. Sed pertaesi logomachiarum, quibus plerique utriusque litigantium partis sese veluti oblectant, de re ipsa dicamus.

Sacrae literae nusquam, nec diserte nec per necessariam consequentiam, *fidei soli omnem omnino vim iustificandi* tribuunt, sive, quod idem est, asserunt, fidem esse unicum instrumentum & medium accipiendae & apprehendendae gratiae justificationis. Hoc ex parte haecenus est demonstratum: exequamur tamen idem paulo plenius. De *penitentia*, quae in se timorem dei caete-

caeterosque fere omnes actus complectitur, plurima, ut supra dictum est, occurrunt in scriptura loca, quibus proponitur ut necessarium medium, per quod venia peccatorum obtineatur, vel, quod reidem est, ut conditio, sub qua Deus peccata demum ex gratuito suo promisso condonet. (pag. 17.) Haec rationem aliquam causae obtinere, quis negaverit, nisi cui disputandi pugnacitas & cavillandi libido magis placet, quam amor veritatis? Quoties remissio peccatorum, ut effectus seu fructus poenitentiae, in scriptura describitur? Jes. 1. 16, 17. 18. & 56. 4, 5. Jer. 18. 8. Ioel. 2. 12, 13, 14. Ios. 29. 8. Innumera sunt scripturae loca, quibus *bonis operibus*, ex fide & speciali gratiae auxilio profectis, remissio peccatorum attribuitur. Locum illum Jac. 2. 24. ubi diserte dicitur, *hominem justificari ex operibus, & non ex fide tantum*, de cujus sensu, tanto animorum ardore inter partes certatur, locum, inquam, illum ut nunc omittam, vide Ezech. 18. & 33. Matth. 6. 14. c. 18. 35. Lucae 6. 37. Jac. 5. 19, 20. Immo si quis non oscitanter scripturam legat, plura forte numerabit loca, quae conditionem bonorum operum exigunt, ut cum veniam peccatorum, tum etiam aeternam vitam adipiscamur, quam quae conditionem fidei, simpliciter sic dictae, requirunt; quanquam haec semper in illis omnibus necessario intelligenda, imo praeintelligenda sit. Adeat, qui volet, syllabum locorum pro bonis operibus ex utroque testamento a G. Wicelio aliisque collectum; sed ipsas praesertim sacras literas di-

diligenter & absque praejudicio legat. *Sacramentorum* etiam *participatione* nos a peccatis purgari, scriptura saepissime docet, ut Eph. 5. 26. Act. 2. 38. & 22. 16. Tit. 3. 5, 6, 7. Matth. 28. 19. atque alibi frequenter. Non immerito tamen S. scriptura, & B. Paulus imprimis de justificatione agens, praecipue & valde frequenter fidei meminit, non tantum, ut loquitur Concil. trid. sess. 6. cap. 8. Bellarminus, aliique, quia fides est 1. humanae salutis ac iustitiae ipsius initium, 2. quia est fundamentum omnis nostrae justificationis, ut quae tota fidei innitatur, & ab ea continuo sustentetur, 3. quia ejusdem nostrae justificationis radix est: quae rationes verae quidem sunt, & scripturae Patrumque doctrinae consentaneae, sed rem ipsam & apostoli mentem non satis plene explicant. Sed praeter has aliasque, quae adduci possent, rationes, particularis quaedam causa est, cur fidei potius, quam dilectioni aut poenitentiae caeterisque operibus justificatio saepe tribuatur; quam referam verbis Cardinalis Toleti cap. 3. ad Rom. annot. 17. utpote lectu dignissimis, & ad Protestantium mentem quam proxime accedentibus: *Quia nempe, ait ille, in fide magis mani festatur, hominem non propria virtute, sed Christi merito, justificari. (Pag. 18.) Sicut enim in aspectu in serpentem Deus posuit sanitatem in deserto, quia aspectus magis indicabat, sanari homines virtute serpentis, non operis alienius proprii aut medicinae alicujus, ita fides ostendit, justificari peccatores virtute & merito*
Chri-

Christi, in quem credentes salvi fiunt, non propria aliqua ipsorum virtute & merito. *Ea causa est, cur fidei tribuatur justificatio, maxime a S. Paulo, quia a justificatione legis opera, & humanum meritum aut efficacium excludere, & in sola Christi virtute & merito collocare nitebatur; idcirco meminit fidei in Christum. Hoc nec pœnitentia, nec dilectio, nec spes habet: Fides enim immediatius & distinctius in eum fertur, cujus virtute justificamur. Non tamen propterea S. Paulus dispositiones caeteras exclusit.* Eandem etiam rationem affert Estius in Rom 3, 28. Vide A. Vegam opusculo de Justif. qu. 3. p. 849. Verba brevitatis studio omitto, etsi notatu digna. Ut rem paucis expediam, fides est & animae oculus, quo solo & Christum & justitiam ac salutem gratis in illo oblatam intuemur, & simul manus, qua, licet non sola, tamen singulari quadam ratione, non solum cum aliis, sed & prae aliis actibus, arripimus, accipimus & apprehendimus, & a qua caetera omnia opera, quantumcunque habeant, omnem virtutem habent, non propter ipsius fidei pretium & dignitatem, sed propter objectum, Christum, scilicet in quem immediatius & distinctius fides fertur, quam caetera, ut jam dictum. *Sicut enim fides sine operibus nihil est, mortua est; sic e diverso & opera sine fide nihil sunt, mortua sunt,* inquit Gregor. Nazianzenus lib. de Baptismo. Quocirca & A. Vega opusc. de Justif. p. 843. confitetur, hanc esse etiam quorundam Catholicorum sententiam, quod

quod

quod fides prima & potissima causa sit nostrae justificationis; (quanquam, inquit, illa certior sit, potissimum apud scholasticos doctores, quod poenitentia praecipuas partes teneat) & omnes, opinor, haeretici, (verba sunt Vegae, malo Romanensium more, viros pios & doctos dissentientes, magis incommode saepe loquentes, quam sentientes, titulo haereticae appellationis infamantium) qui dicunt, fidem solam justificare nos posse sine operibus, idem defenderent: Vbi enim illi admittunt, quod negare profecto non possunt, alia etiam cum fide concurrere ad nos justificandum, dicent, saltem primas partes tribuendas esse fidei. Et ex his duabus sententiis ultra verior sit, mihi quidem non satis constat, & crediderim, posse utramque citra haeresis periculum defendi, atque adeo totam istam quaestionem problematicam esse, & problematice posse ex utraque parte in scholis disputari. Pag. 19.) Haec ille, quem P. Canisius jesuita in Operis praefatione, ab eruditione singulari parique sanctimonia, cum viveret, commendatum fuisse testatur, sed & primariis Concilii tridentini theologis, doctorum, judicio, annumeratum. Immo & Th. Stapletonus de Justif. l. 8. cap. ult. haud procul a fine: *An vero in ipsa justificatione prima priores partes habeat fides, quam vel poenitentia, vel dilectio, quaestio scholastica est.* Satis hoc loco est, intelligere, fide nos necessario vel ante omnia & maxime justificari, dum impius quidem justificatur, quia a fide ordiendum est; dum justus au-